

HANDELINGEN EN BESLUITEN

DER

SYNODALE VERGADERING

VAN DE

CHRISTELIJK AFGESCHIEDENE GEREFORMEERDE
KERK

IN

NEDERLAND,

GEHOUDEN DEN 16 SEPTEMBER EN VOLGENDE DAGEN VAN
HET JAAR 1846.

te Groningen.

AMSTERDAM,
P. GROENENDIJK.
Nieuwe Spiegelstraat, CC. 561.
1834.

Volgens Art. 6 en 7 van de Achtste Sessie der *Handelingen van de Synode der Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk in Nederland*, gehouden den 8sten Junij 1854 en volgende dagen, te Zwolle, is besloten, dat de Notulen der Vergadering van het jaar 1846 voor de Gemcenten gedrukt, maar niet in den boekhandel overgegeven zullen worden.

Dien overeenkomstig worden geene exemplaren voor echt erkend als die voor iedere Provincie door den Provincialen Correspondent geteekend zijn, terwijl deze onderteekening alleen strekt tot het bedoelde einde.

*D. J. van der Werp.
W. f. in Friesland.*

HANDELINGEN EN BESLUITEN

DER

NATIONALE SYNODE

VAN DE

CHRISTELIJK AFGESCHIEDENE GEREFORMEERDE KERK

IN

N E D E R L A N D ,

gehouden overeenkomstig en op grond van de Synode te Amsterdam, in het jaar 1840; vergaderd binnen Groningen, den 16 Sept. en volgende dagen van het jaar 1846.

Woensdag voormiddag.

ARTIKEL 1. De Vergadering is geopend met Ps. 133 en het gebed, op verzoek van de tegenwoordig zijnde Leden door D^s. T. F. DE HAAN.

ART. 2. Zijn de lastbrieven gevraagd en gelezen, en daaruit de afgevaardigden opgeteekend. De navolgende personen zijn tegenwoordig:

Uit *Gelderland* en *Overijssel* vereenigd:

De Herder en Leeraar J. WILDENBEEST.

» C. G. DE MOEN.

Uit *Friesland*.

De Herder en Leeraar D. J. VAN DER WERP.

» B. AMSING.

De Ouderling H. P. HETTEMA.

» R. D. HAMMING.

Uit *Groningen*.

De Herder en Leeraar D. POSTMA.

» F. A. KOK.

De Ouderling H. DEKENS.

» F. HEKMA.

Uit *Drenthe*.

De Herder en Leeraar W. A. KOK.

» G. R. KERSSIES.

De Ouderling J. NUIJS.

» G. WITHAAR.

Uit *Zuid-Holland*.

De Herder en Leeraar P. DIJKSTERHUIS.

» S. LOS.

De Ouderling D. VERHEIJ.

» .... LE LOUP.

Uit *Noord-Holland*.

De Herder en Leeraar S. VAN VELZEN.

De Ouderling G. HAAN.

Uit *Zeeland* waren geene afgevaardigden gekomen, maar van daar was een brief gezonden, dat men aan de Vergadering geen deel konde nemen, omdat zij onbepaald was uitgeschreven naar de Dordtsche Kerkeorde.

ART. 3. Is men overgegaan tot het stemmen van eenen Praeses en Scriba, waar omtrent vooraf bepaald is, dat de naastvolgenden in de stemming tot secundus Praeses en secundus Scriba zullen dienen. Bij de opening der stembriefjes bleek dat verkozen zijn:

Ds. D. POSTMA, tot *Praeses*.» P. DIJKSTERHUIS, tot *secundus Praeses*.» D. J. VAN DER WERP, tot *Scriba*.» F. A. KOK, tot *secundus Scriba*.

ART. 4. Geëindigd met het gebed door den Praeses, Ds. D. Postma.

Woensdag namiddag.

ART. 5. De Vergadering is geopend met Ps. 119:3 en het gebed door Ds. F. A. KOK.

ART. 6. De ingekomene brieven voorgelezen, zijn tot nadere behandeling ter zijde gesteld.

ART. 7. Is men overgegaan tot het onderzoek der onderscheidene lastbrieven, of men zich vereenigen konde met de uitschrijving, om eene Nationale Synode te houden, zoo als die geschied is door de Vergadering van drie vereenigde Provinciën, gehouden in Groningen in Junij 1846. Hierover is eerst lang en breed gesproken met de Afgevaardigden van Gelderland en Overijssel, en hun eindelijk gevraagd; vooreerst: Of zij deze Vergadering houden voor eene Synode in den geest onzer Vaders? Of zij de kerke-orde met ons kunnen volgen tot eenen regel omtrent de regering der Kerk? Waarop door hen geantwoord is: Zoover als de kerke-orde met Gods Woord overeenkomt, dan wel, tenzij zij het tegendeel met Gods Woord kunnen bewijzen.

ART. 8. De Vergadering is gesloten met het gebed door D^s. J. WILDENBEEST, na het zingen van het 7de vers uit den Avondzang.

;

Donderdag voormiddag.

ART. 9. De Vergadering is geopend met Ps. 90: 9 en het gebed door D^s. S. VAN VELZEN.

ART. 10. D^s. P. DIJKSTERHUIS is wegens ziekte niet in de Vergadering tegenwoordig.

ART. 11. Terwijl den vorigen avond de voorrede van het Kerkelijk Handboekje was voorgelezen, zoo wordt thans aan de Vergadering gevraagd: Of zij de Broeders van Gelderland en Overijssel, op grond der aanschrijving, in de Vergadering kan toelaten, of wel op hun antwoord voorkomende in Art. 7, hier boven? Waarop de Vergadering als uit eenen mond antwoordde: Niet anders dan op grond van de kerke-orde, in verband met het voorberigt, in 1840 vóór het Kerkelijk Handboekje geplaatst.

ART. 12. Hierop stelden de Geldersche en Overijsselsche Broeders het volgende voor:

DkO-1040

Broeders!

Om de zwakken onder de Broederen te gemoet te komen en den duivel geen plaats te geven, hebben wij besloten op deze te houdene Vergadering, met zelfverloochening en ter zijde stelling van bijzaken, met U te vergaderen volgens de Dordtsche kerk-orde, zoo als die in eenen gezonden zin behoort opgevat te worden; dewijl wij het aan de Vergadering, die wij vertegenwoordigen, willen overlaten, om de handelingen, zoo van ons a'ls van deze ^{ra-ificatie} Synode, goed of af te keuren. Wij verlangen echter tevens, dat de Broeders ons evenzeer in onze zwakheden gelieven te dragen en het niet euvel opnemen, als wij in gevallen, die zouden kunnen voorkomen, zullen protesteren, ten einde ons geweten te ontlasten en zoo-veel mogelijk aan onze roeping te beantwoorden. Deze verklaring geven wij uit zucht en begeerte, om van onze zijde te toonen, dat wij eene wederzijdsche vereeniging, zoo die mogelijk is, willen bevorderlijk zijn, opdat men het ons niet wijte, indien de vereeniging niet tot stand worde gebracht.

Groningen,
17 September 1846.

*De Afgevaardigden van Gelderland
en Overijssel.*

^{over de app. v. k. o. + het} Hierbij is voorgelezen het eerste lid van de 156ste Sessie der Post-acten van de Dordtsche Synode, en ^{het patronatus} gezegd dat ook zij dan daarin moeten medewerken.

ART. 13. De Vergadering nog eenige zwarigheden overhoudende, zoo is aan de Afgevaardigden van Gelderland en Overijssel gevraagd: Of zij zich dan als bijzondere personen uit die Provinciën aanmerken, alleen ter bijwoning dezer Vergadering? dan of zij in ware gehoorzaamheid, gelijk Leden der Christelijke Gemeente en van eene Vergadering betaamt, als Afgevaardigden van die Provinciën, gezind zijn met ons Synode te houden en

zich daarin met de gemeenten hunner Provinciën aan dezelfde te onderwerpen? Op de laatste vraag is door hen toestemmend geantwoord, met inachtneming van Art. 38 der Dordtsche kerke-orde, zoo men met Gods Woord het tegengestelde niet konde bewijzen.

ART. 14. De lastbrieven van Friesland, Groningen, Drenthe en Zuid-Holland waren van dien aard, dat daarop niets viel aan te merken; daar de Broeders in last hadden om op grond der aanschrijving Synode te houden.

ART. 15. Is men overgegaan tot den lastbrief van Noord-Holland, die inhiel, dat de Afgevaardigden met deze beooging van hunne Provincie zijn afgezonden, om pogingen aan te wenden, opdat, indien het mogelijk is, eene goede kerkelijke vereeniging onder de Christelijk-Afgescheiden of Oud-Gereformeerde Gemeenten in Nederland mogt verkregen worden; doch dat deze Vergadering niet als eene Nationale Synode, gelijk in Art. 50 der Dordtsche kerk-orde van 1619 voorkomt, kan erkend worden, en dat haar derhalve ook de magt niet toekomt om besluiten te maken, die voor alle de gemeenten in ons Land, alleen krachtens het gezag der Vergadering verbindend zoude zijn; terwijl de Noord-Hollandsche Provincie geoordeeld heeft, dat voor het tegenwoordige deze vereeniging in de gewigtigste zaken ontbreekt. Hierover is lang gehandeld door en onder de Leden der Vergadering, ook met de Broeders Afgevaardigden van Noord-Holland. Daarna is men overgegaan om de Leden der Vergadering hun oordeel af te vragen: Of men de Afgevaardigden van Noord-Holland, volgens hunnen lastbrief en hunne verklaring, met ons zitting zoude kunnen verleenen als Leden der Synode zelve, om ook beslissende stemmen te hebben, of dat men hen, die miskennen dat deze Vergadering eene wettige Nationale Synode is en zich aan hare besluiten krachtens de magt van zoodanige Synode, niet willen onderwerpen, slechts

31 ?

als Broeders zouden in ons midden toelaten met eene raadgevende stem, gelijk ieder ander Leeraar, niet afgevaardigd en hier tegenwoordig zijnde, heeft? Het oordeel was algemeen, dat zij slechts in de laatstgenoemde betrekking konden aangemerkt worden. Nogmaals is door de Vergadering gestemd, of men de Broeders uit Noord-Holland eene consulerende stem als Afgevaardigden van die Provincie zal toekennen, of dat men hen zal toelaten om met de Vergadering te corresponderen, dan wel, of zij als afgevaardigde Broeders van Noord-Holland, alleen toegelaten kunnen worden om de onderhandelingen aan te hooren, en wanneer zij gevraagd worden, raad en inlichting te mogen geven? Het laatste is wederom met meerderheid van stemmen besloten.

De Noord-Hollandsche Broeders vragen op diezelfde wijze te mogen zitten, als zich de Geldersche en Overijsselsche Broeders geopenbaard hebben. De Vergadering oordeelt, dat er een groot onderscheid is tusschen hen en die van Gelderland en Overijssel; want laatstgenoemden erkennen de Vergadering als eene Synode, volgens den geest onzer Vaderen, maar die van Noord-Holland willen wel in vereeniging met de Dordtsche kerke-orde vergaderen, doch deze Vergadering niet voor eene Nationale Synode houden, daar wij dezelve nogtans als zoodanig hebben uitgeschreven en ook alzoo vergaderen.

ART. 16. De Vergadering is gesloten met het zingen van Ps. 125:4 en de dankzegging door den Broeder J. B. SONDAG.

Donderdag namiddag.

ART. 17. De Vergadering is geopend met Ps. 106:3 en het gebed door D^s. C. G. DE MOEN.

ART. 18. Is men overgegaan om te handelen over eene verschil in de leer, voorkomende in den last-

brief van de Provincie Zuid-Holland, waarover de Broeders de overeenstemming der Vergadering begeeren te hooren. De Vergadering is ter beantwoording dezer voorstellen niet overgegaan om te treden in het behandelen van geloofsstukken, die duidelijk in onze formulieren uitgedrukt zijn, maar ter voldoening aan de Zuid-Hollandsche Afgevaardigden, die daaromtrent dwalingen in hunne Provincie ontdekt hebben, en eer wij ter behandeling der Synodale zaken gezamenlijk zullen overgaan, onze overeenstemming daarin begeeren te weten, waarom wij om die Broeders te voldoen, ons niet onttrokken hebben onze gedachten daaromtrent op grond onzer formulieren nader te verklaren.

1°. In een der Artikelen van de Utrechtsche kerkeorde staat het gevoelen uitgedrukt, hetwelk in vele gemeenten in praktijk is gebragt, dat al de Leden, die op belijdenis des geloofs zijn aangenomen, ook voor ware begenadigden moeten gehouden worden, zonder dat het geoorloofd zij daaraan te twijfelen.

De Vergadering heeft zich verklaard vereenigd te zijn met W. A. BRAKEL'S *Uitleg over Art. 28 der Nederl. Geloofsblijdenis* (zie hoofdst. *Over de Kerk*, § 10.

2°. Is het gevoelen geleerd, dat een geloovige, die veeltijds in twijfel verkeert omtrent de waarheid van zinnen staat, geen waar geloovige kan zijn, maar dat de zoodanige een paapsch geloof heeft.

De Vergadering oordeelt dat het twee onderscheidene zaken zijn, genade te bezitten en te weten dat men genade bezit, en dat het eerste aanwezig kan zijn zonder het laatste; ja, dat vele opregt geloovigen veeltijds aan veel bestrijding over de waarheid van hun geloof onderworpen zijn, hetwelk wel zeer lang duren en het geloof zoo zwak zijn kan, dat zij tot eene gansche verwerping van hunnen staat zouden overgaan.

3°. Is geleerd, dat alleen behooren gedoopt te wezen

kinderen van begenadigden, en dat deze kinderen door dien doop eene heiligheid deelachtig worden, gelijk aan die, wanneer de Apostel de geloovigen noemt, heilige broeders. Dat deze kinderen, al vertoonen zij in het opwassen geene de minste godzaligheid, echter als bondgenooten behandeld en hun de pligten en regten des verbonds voorgehouden moeten, maar zij en niet als geheel onbegenadigd behandeld mogen worden.

De Vergadering oordeelt, dat alle kinderen dergenen, welke zich tot de gemeente gevoegd hebben, behooren gedoopt te worden, dat daardoor echter aan de kinderen geene inwendige heiligheid wordt medegedeeld, en deze kinderen, wanneer zij in het opwassen geene blijken van godzaligheid vertoonen, als kinderen des toorns zonder onderscheid moeten behandeld worden.

4°. Sommige Leeraars hebben niemand als Lid willen aanemen, dan die van zich zelve geloofden en daarvan getuigenis afleiden, begenadigden te zijn.

De Vergadering oordeelt: Dat een iegelijk moet worden opgenomen tot Lidmaat der Kerk en toegelaten tot het Heilig Avondmaal, die het ware voorwerp des geloofs regt belijdt en naar de ware godzaligheid zoekt te wandelen; evenwel volgt daaruit niet, dat die allen ware en levendige geloovigen zijn, gelijk ook Art. 29 der Nederl. Geloofsbelijdenis spreekt, dat er onder de Leden der Kerk hypocryten zijn.

5°. Er is geleerd, dat de geloovigen zonder dadelijke opwekking van den Heiligen Geest, zich de beloften kunnen toeëigenen en daarmede werkzaam zijn en strijden tegen het ongelooft, zoodat een geloovige, die in dorheid verkeert, gelijk moet geacht worden aan eenen rijken gierigaard, wiens eigen schuld het is, als hij armoede lijdt.

De Vergadering oordeelt: Dat God door Zijnen Heiligen Geest een geloovige steeds door vernieuwenden in-

vloed moet bekwaam maken tot de oefening van geestelijke daden, en dat hij, zonder dien vernieuwenden en gedurigen invloed niet waarlijk geestelijk kan werkzaam zijn; doch het niet werkzaam zijn moeten de geloovigen zich tot schuld rekenen.

6°. Door sommigen is geleerd, dat het niet noodzakelijk is, dat iemand, die opregt tot den Heere de toevlugt zal nemen, alvorens overtuigd worde van zijne schuld en onmagt, volgens de praktijk van den Heidelbergischen Catechismus, maar dat iedereen tot omhelzing van CHRISTUS, ook zonder die voorbereiding geroepen wordt.

De Vergadering oordeelt: Dat de Heere JEZUS nimmer noodzakelijk noch dierbaar kan zijn, tenzij de zondaar eerst door den Heiligen Geest overtuigd zij van zijne doemwaardigheid en onmagt, en dat de bovengenoemde stelling aanleiding geeft, om inbeelding voor een opregt geloof te houden. Niemand zal ook tot den Heere JEZUS willen komen, dan die alvorens van zijnen ellendigen staat in zich zelven overtuigd zij, zonder dat wij hierdoor de vrijheid van de werkingen des Heiligen Geestes beperken, maar alleen de gewone wijze zijner werking opgeven, in opzigt tot maat en trap van overtuiging.

ART. 19. Hierop ging de Vergadering over ter behandeling der betwist wordende Leeraars, waar over onderscheidene gedachten en gesprekken zijn openbaar geworden en deze en gene voorstellen worden gedaan, maar het oordeel daar over is uitgesteld. (6)

ART. 20. De Broeder G. HAAN, nam afscheid van de Vergadering, dewijl hij naar huis moest vertrekken.

ART. 21. De Vergadering is geëindigd met het zingen van Ps. 74: 2 en de dankzegging door Ds. H. BUDDING.

Vrijdag voormiddag.

ART. 22. De Vergadering is begonnen met het zingen van Ps. 25: 2 en het gebed door Ds. K. J. TIMMERMAN.

ART. 23. De Secundus M. SIJPKENS is vervangen door den Ouderling, als primus afgevaardigde H. DEKENS. Ds. DIJKSTERHUIS is wegens ongesteldheid nog niet tegenwoordig.

ART. 24. De notulen van de vorige zittingen zijn voorgelezen, en nadat de aanmerkingen er dadelijk bijgemaakt zijn, goedgekeurd.

ART. 25. De Voorzitter is voortgegaan, om Art. 19 te vervolgen, ter behandeling van de zaken betreffende de betwiste Leeraars, waar over wederom lang gesproken is en vele voorstellen gedaan zijn, doch waar over men nog niet tot een stellig besluit gekomen is.

ART. 26. Wordt een brief voorgelezen van Ds. H. DE COCK, welke nader behandeld zal worden.

ART. 27. De Vergadering is gescheiden met het zingen van Ps. 72: 11 en het gebed en de dankzegging door Ds. S. LOS.

Vrijdag namiddag.

ART. 28. De Vergadering is geopend met het gebed door Ds. G. KERSSIES, na het zingen van Ps. 102: 8.

ART. 29. Voor den Afgevaardigden J. NUIJS van Drenthe, die uit oorzaak van omstandigheden naar huis moest, is met goedkeuring van de Vergadering en overleg der overige Drentsche Afgevaardigden, de aanwezig zijnde Secundus der Leeraren Ds. J. BARTELS in plaats getreden.

ART. 30. Is de Praeses wederom teruggekomen op de zaak der betwiste Leeraren, ter beantwoording van de vragen der Broeders van Noord-Holland, hetgeen dienstig kan zijn tot vereeniging van het ligchaam van CHRISTUS, en door Ds. S. VAN VELZEN, aldus is voorgesteld:

1°. De Vergadering verklare dat er van de aangenomene bepalingen, betreffende het aanstellen van Leeraars is afgeweken.

Hierop heeft de Vergadering de navolgende verklaring gedaan:

De Vergadering belijdt, dat er van de aangenomene bepalingen, betreffende het aanstellen van Leeraars somtijds is afgeweken, maar betuigt dit niet gedaan te hebben, om af te wijken, doch door omstandigheden daartoe geleid, heeft men zich in alle eenvoudigheid en opregtheid beholpen, en wij verbinden ons onderling, om hierna ons in alle voorzigtigheid te gedragen.

2°. Nog is door Ds. VAN VELZEN voorgesteld, dat de Vergadering het volgende oordeele: Dat wanneer iemand tegen eenig particulier Leeraar grondige bezwaren meent te hebben, ontstaande uit de wijze van aanstelling tot het Leeraarsambt, de classis daarover zal oordeelen, ook overeenkomstig de tweede vraag, beantwoord door de generale Synode van Middelburg.

De Vergadering vond zich hier over bezwaard, en heeft dit voorstel verworpen, maar daarentegen besloten, om de bovengestelde verklaring aan die Broeders, welke om de bezwaren tegen de aanstelling der Leeraren gecensureerd zijn, voor te stellen, ten einde zich daarmede te vereenigen en verder met ons te werken, om volgens nadere bepalingen in het vervolg daarin mede te werken, dewijl dan mitsdien de censuur zoude vervallen, waar onder zij deswege gekomen zijn.

3°. Ds. VAN VELZEN stelt nog voor:

Dat Leden of Opzieners, die tegen iemand als Leeraar gemoedelijk bezwaar hebben, niet deswege bemoeijelikt zullen worden, wanneer overigens op zulke Leden of Opzieners geene aanmerking kan gemaakt worden, doch in geval de bedoelden Kerkerads-Leden zijn onder dusdanige Leeraars, zoo moeten zij hunne dienst onderlaten.

Dit voorstel is van de Vergadering verworpen, dewijl zij oordeelt, dat zulke Leden altijd onder het opzigt van hunnen Kerkeraad zijn, volgens en overeenkomstig de gewone Kerkregering.

4^e. Eindelijk is voorgesteld door D^s. VAN VELZEN, dat deze vergadering een besluit make, over de wijze waarop voortaan de toelating tot het Leeraars-ambt zal geschieden.

Door den Praeses zijn hierop voorgelezen, de bepalingen en besluiten, die omtrent, het onderwijs en het examen voor de Provinciën Groningen en Friesland genomen zijn, en daar er in sommige lastbrieven voorkomt, om over de opleiding der Leeraren te handelen, zoo is de Praeses daartoe overgegaan, waarmede dit voorstel van D^s. VAN VELZEN beantwoord zal worden.

ART. 31. Over de zaak van opleiding tot het Leeraars-ambt, het toelaten tot deze bediening, en het oprigten van eene algemeene Theologische School onzer Kerk, werd zeer lang gesproken en wederzijds gedelibereerd, waarvan het oordeel en de beslissing is uitgesteld, tot morgen.

ART. 32. De Vergadering is gesloten met Ps. 133 : 3 en de dankzegging door D^s. R. HUMMELEN.

Zaterdag voormiddag.

ART. 33. De Vergadering is geopend met Ps. 102 : 9 en het gebed door D^s. D. J. VAN DER WERP.

ART. 34. De notulen van den vorigen dag zijn door den Scriba voorgelezen, en met eenige aanmerkingen goedgekeurd, met bepaling dat men ook nog een nader artikel tot verdere verklaring en in verband van het eerste gedeelte van Art. 30 zal maken.

ART. 35. Is D^s. P. DIJKSTERHUIS weder in de vergadering gekomen en heeft zitting genomen.

ART. 36. De Vergadering is teruggekomen op Art. 31 der vorige zitting, en deswege door den Scriba een voor-

stel gedaan, hetwelk door twee voorstellen van den Praeses is vervangen, waarin dat van den eersten opgesloten lag; waarover vele wederzijdsche gesprekken plaats vonden eer men tot een oordeel daar over konde overgaan; te meer daar er andere voorstellen bij kwamen, inzonderheid een van Ds. DIJKSTERHUIS, welk voorstel gepaard ging met vele bezwaren naar de denkwijze der vergadering, zoodat de uitvoering hiervan onmogelijk scheen.

Men is tot het voorstel geraakt, om het oordeel der Vergadering daarover in te winnen; dat men tot het voorbereidend examen uit elke Provincie een of twee Leeraren afvaardige, om het examen af te nemen van de studenten, ten einde beroepbaar gesteld te worden en hunne gaven allerwege te laten hooren, en beroepen zijnde, het voleindigend examen geschiede in de Provincie waar zij beroepen zijn.

Dit voorstel niet aangenomen kunnende worden wegens de onuitvoerbaarheid in de tegenwoordige omstandigheden, is daarentegen het volgende door de Vergadering vastgesteld.

Men beroepe niemand, dan die vooraf in zijne Provincie door Gecommitteerden van wege dezelve een praeparatoir of voorbereidend examen ondergaan heeft, het eind of beslissend examen behoort te geschieden in de Provincie waar de Proponent beroepen is, op grond van Art. 4 der kerkorde van 1619. Die Provinciale Vergadering geeft vooraf kennis aan de overige Provinciën en verzoekt een of twee afgevaardigden ter bijwoning der Vergadering. Het examen zal evenwel voortgang hebben, al is het dat de afgevaardigden niet verschijnen. De studenten zullen naar verkiezing het praeparatoir examen kunnen ondergaan in de Provincie waar zij van daan of waar zij onderwezen zijn.

ART. 37. Om te zamen te werken tot opleiding van

Leeraren, kan men thans nog niets vast bepalen, dan dat elke Provincie werke ter bekoming van goede regelen, gelijk reeds die van Friesland en Groningen zijn voorgelezen, of dergelijke; en dat men de Provinciale Vergaderingen zoek op te wekken tot die zamenwerking, hetzij zulks dan worde eene eenige werking, of ook van Provinciën met Provinciën; en dat om den zwakken toestand der Kerk te gemoet te komen.

ART. 38. Door den Praeses is in rondvraag gebragt, of ook iemand iets tegen de aanstelling van sommige Leeraars heeft. Hierop is eerst ingebragt, betrekkelijk die Leeraars, welke door Ds. SCHOLTE tijdens zijne schorsing zijn aangesteld, hetzij door hem alleen of met anderen, hetzij in den Kerkeraad of in eene andere Vergadering, waar over men begonnen is te handelen en ook voorstellen zijn gedaan; doch daar de tijd verstreken was moest men afbreken en is de beoordeeling daarvan tot Maandag uitgesteld.

ART. 39. De Vergadering is gescheiden met het zingen van Ps. 134:3 en de dankzegging door Ds. W. A. KOK.

Maandag voormiddag.

ART. 40. De Vergadering is geopend met Ps. 69:14 en het gebed door Ds. T. F. DE HAAN.

ART. 41. Is in de Vergadering ingekomen een brief van J. J. KLOK van Delfzijl, die gelezen zijnde, ter nadere overweging bij de andere brieven is nedergelegd.

ART. 42. Zijn de notulen der vorige zitting voorgelezen, en is eerst bepaald, om tot den inhoud van Art. 37, terug te keeren, dewijl sommige Broeders het niet hadden opgemerkt dat zulks tot een besluit was geworden.

ART. 43. Ds. DIJKSTERHUIS, die zich omtrent Art. 36, eerst had onderworpen, verzoekt nu, dat het navolgende protest worde aangeteekend.

De ondergeteekende heeft zich onderworpen, maar meent dat het doel niet getroffen zal worden, hetwelk men beoogt, namelijk algemeene werking en vertrouwen; dewijl de correspondentie der andere Provinciën, indien zij getrouw wordt opgevolgd meer kostbaar is, dan het vervatte in zijn voorstel. En niet genoodzaakt wordende om te corresponderen en zich te vertegenwoordigen, zoo zullen de meesten terugblijven. Dit gevoelen oordeelende te moeten opgeteekend worden in de notulen maar door de vergadering geweigerd zijnde, zoo protesteert hij tegen dat besluit, als ondoelmatig en het algemeen vertrouwen niet bevorderende.

(*Was get.*) P. DIJKSTERHUIS.

Ter toelichting van het gemaakte besluit, betrekkelijk de aanstelling van leeraren, vindt de Synode zich genoopt, het volgende te verklaren, dewijl D^s. DIJKSTERHUIS tegen hetzelfde protest heeft laten aantekenen:

Als wij het praeparatoir voor het peremptoir examen laten gaan, doen wij niets nieuws, maar keeren terug tot de oude wijze van examineren, zooals dit tweehonderd jaren in ons land heeft plaats gehad, alleen met die uitzondering dat nu de provincie in plaats van de classis het peremptoir examen uitoefent; dewijl de classen nog niet van een genoegzaam aantal Leeraren voorzien zijn.

Dat wij tevens bepaald hebben dat aan de overige Provinciën kennis zal worden gegeven, wanneer in eene Provincie een peremptoir examen zal plaats hebben, geschiedt alleen, opdat de overige Provinciën verzekerd zullen kunnen zijn, dat het examen naar de orde der Kerk heeft plaats gevonden.

ART. 44. De afgevaardigde Ouderling DEKENS, geeft schriftelijk kennis, dat hij wegens huisselijke omstandigheden, de zitting van dezen dag niet kan bijwonen, en maakt de Vergadering opmerkzaam op het stuk, dat behandeld staat te worden als zeer gewichtig, en wekt hen dus op tot voorzigtigheid en getrouwheid.

ART. 45. Is men teruggekeerd tot de werkzaamheden, die ter beoordeeling tot heden zijn uitgesteld, volgens Art. 34, over welke zaken door den Praeses en door Ds. DE HAAN voorstellen gedaan zijn, waar over men ter deliberatie is overgegaan, en nadat men alles wel verstaan had, verklaarde de Vergadering de uitgezondene Leeraren in verband met het eerste gedeelte van Art. 30, als erkend.

ART. 46. De Vergadering is geëindigd met Ps. 84:6 en de dankzegging door den Scriba Ds. D. J. VAN DER WERP.

Maandag namiddag.

ART. 47. De Vergadering is weder begonnen met het zingen van Ps. 146:1 en het gebed door Ds. F. A. KOK.

ART. 48. Ingekomen een brief van J. KIESEL van Amsterdam, over zijne afzetting als Diaken en censuur als Lidmaat, en een anderen van G. KRANS, geschorst als Diaken te Amsterdam, over de handelwijs van den Kerkeraad aldaar, welke met bijgaande stukken en toegezondene boekjes ter nadere overweging zijn ter zijde gesteld.

ART. 49. Nu is men teruggekomen op Art. 38, en heeft daarbij in acht genomen de Provinciën en de Leeraren, welke niet met ons vereenigd zijn. De Vergadering heeft het navolgende aangenomen:

Dat er zal aangeschreven worden, aan de Provinciën, die nog niet in alles met ons vereenigd zijn, dat wij hen bidden, om met ons te vereenigen in leer, tucht, dienst en kerkregering. Wanneer zij dit doen, zal men hunne Leeraars erkennen, al is het dat de zending in alles naar de orde der Kerk niet is toegegaan; doch wanneer zij met ons niet willen vereenigen en de Leeraars in onze Provinciën beroepen worden en willen dienen, aan

de Classen aanbevelen hen af te vragen, verbinding aan onze leer, tucht en dienst. Zoo de Classis behalve dit, den persoon onregtzinnig bevindt, zal ze hem niet bevestigen, tot tijd en wijle van betere blijken en bewijzen, en zoo zich die leeraar ontevreden mogt bevinden met het oordeel der Classis, zal hij zich tot de Provinciale Vergadering moeten wenden, die dan ook, om zoodanig geval niet te lang op te houden, te zamen zal komen, om de zaak te behandelen.

Hierdoor wil de Vergadering geene Provincie of Classis binden, dat indien er regtmatige verdenking is, er geen onderzoek zou mogea plaats hebben, hetzij omtrent hunne leeraars, of die uit andere Classen of Provinciën tot hen overkomen, op grond van onze kerkregering.

De aanschrijving van deze Vergadering, omtrent den inhoud van dit Artikel en de andere algemeene besluiten, is opgedragen aan D^s. T. F. DE HAAN.

ART. 50. Op verzoek van sommige Afgevaardigden wordt er onderzoek gedaan naar de aanstelling van D^s. VEENSTRA in de II. Dienst, waarvan door dezen en genen verslag is gedaan. Dit verslag heeft der Vergadering voldoening gegeven, alzoo in zijne uitzending berustende, met de ernstige opwekking en vermaning aan de gansche kerk, om in dergelijke gevallen toch voorzigtig en getrouw te handelen. Dergelijk onderzoek wordt ook gevraagd, omtrent D.D^s. BAAY en LEEMANS, doch de Vergadering oordeelt, dat zulks onderzocht moest worden bij hunne eigene kerkbesturen.

ART. 51. Is men nog eens weder teruggekomen op Art. 37, betrekkelijk het oprigten eener algemeene Theologische School voor onze kerk, omdat men meende het toch eens te moeten beproeven of het niet zoude kunnen verkregen worden. Hierover is een voorstel gedaan door D^s. DE HAAN, waarop de Vergadering besloten heeft, dat ieder deze zaak op zijne Provinciale Vergadering zal

voorstellen, en daarvan verslag inzenden bij eene commissie te Groningen, waartoe benoemd zijn D.D^s. DE HAAN, POSTMA, F. KOK en POELMAN, en is aan D^s. DE HAAN opgedragen, een ontwerp daartoe aan iedere Provincie toe te zenden, hetwelk ook door Z.Eerw. is aangenomen.

ART. 52. De Vergadering gehandeld hebbende over het houden van eenen algemeenen Dank-, Vast- en Bededag, wordt na eenige gesprekken bepaald om de najaars dank-dag welke in sommige Provinciën op den eersten Woensdag in November jaarlijks wordt gehouden, nu op den vierden der genoemde maand, in dit jaar, zooveel mogelijk daartoe af te zonderen. D.D^s. LOS en WILDENBEEST zijn benoemd, om tegen morgen een klein opstel te maken, dienende, om de gemeenten daarbij te bepalen en daartoe op te wekken.

ART. 53. De Vergadering is begonnen te handelen naar aanleiding van de zaak van D^s. DE VOS, over het ambtsgewaad. Onderscheidene gesprekken worden gehouden, doch de overweging en verdere beoordeeling is uitgesteld tot den dag van morgen.

ART. 54. Men heeft geëindigd met het zingen van Ps. 143: 10 en de dankzegging door D^s. B. AMSING.

Dingsdag voormiddag.

ART. 55. De Vergadering is geopend met Ps. 119: 3 en het gebed van D^s. G. KERSSIES.

ART. 56. Is de Ouderling DEKENS weder in de Vergadering gekomen om zijne plaats te vervullen.

ART. 57. Zijn de Notulen van den vorigen dag aan de Vergadering voorgelezen en na eenige veranderingen, gelijk zij hierboven geschreven zijn, goedgekeurd.

ART. 58. Men is teruggekomen op Art. 53, over het ambtsgewaad. Onderscheidene voorstellen zijn gedaan, daar wederom vele gesprekken en beoordeelingen uit voortvloei-

den. Op verzoek van D^s. LOS wordt Rom. 14 aan de Vergadering voorgelezen, daarna, op verzoek van D^s. DE MOEN, Coll. 2: 16, 17. Hierop is men tot de beslissing overgegaan en het navolgende tot regel der Kerk aangenomen.

De Vergadering besluit omtrent het gewoon gewaad der Leeraren, dat men het zal behouden, daar waar men in de Classen en Provinciën hetzelfde gewoon is en het afleggen ergernis zoude geven. Is zulks het geval niet, dat men het dan in de vrijheid late, echter met vermaning, dat dan zoodanige leeraar naar zijnen stand en burgerlijke of landsgewoonte gekleed ga, opdat het blijke, dat *waar* conscientie-bezwaar hem zulks doet doen.

Hiertegen hebben de Broeders DE MOEN en WILDEN-BEEST het navolgende protest ingediend:

De ondergeteekenden, afgevaardigden van Gelderland en Overijssel, protesteren tegen het besluit, betrekkelijk het dragen van het ambtsgewaad, daar zij overtuigd zijn, dat zulk eene kleeding niet geboden is, door de kerke-orde of formulieren, noch door God in Zijn Woord. Wij erkennen en gelooven, dat in het Koninkrijk van CHRISTUS, als zijnde een geestelijk Rijk, en dus niet van deze wereld, geen ambtsgewaad behoort gedragen te worden. Waren wij in burgerlijke bediening, wij zouden gaarne erkennen, dat wij dan verplicht zouden zijn tot het dragen van een uiterlijk onderscheidings-teeken, hetwelk onze aardsche Koning ons beveelt te dragen, doch daar wij dienaren zijn van onzen Hemelschen Koning, die zulks nimmer geboden noch gewild heeft, zoo gelooven wij, volgens de kantteekening op 2 Kon. 10: 22, dat onder het Nieuwe Testament alle bijzondere kleeding behoort afgeschaft te worden. Wij erkennen dat de tegenwoordige predikants-kleeding eerst sedert honderd en vijftig jaren in de Kerk in ons land gebruikt is, toen de Kerk niet meer zóó bloeide en geestelijk was als weleer; gelijk zulks kan gelezen wor-

den in de *Beschouwingen Sions* van den godzaligen LODENSTEIN, en wij verwijzen allen naar de Dordsche Vadersen op de algemeene Synode, die zoo als bekend is, even als wij eene gewone burgerlijke kleeding gedragen hebben. Wij behouden ons zelfs voor, om onze gevoelens door den druk nader uiteen te zetten, indien wij door omstandigheden daartoe volgens conscientie ons zullen verplicht rekenen. Wij bidden echter alle geloovigen, om toch toe te zien, om die Leeraren niet te verwerpen, die volgens Gods Woord zich gedrongen gevoelen, om zulk een kleed niet te dragen, dewijl wij evenzeer niet verwerpen, maar gaarne verdragen hen, die van een ander gevoelen zijn als wij.

Groningen,
22 September 1846.

(was get.) WILDENBEEST,
DE MOEN.

Hierop is aan D^s. F. A. KOK opgedragen, dit protest van wege de Vergadering te beantwoorden.

ART. 59. Gesproken over de zaak van D^s. DE VOS zelve en hoe nu verder met Z.Eerw. te handelen. Twee voorstellen zijn gedaan, waarover het oordeel der Vergadering is ingewonnen, maar het besluit hierop is tot heden namiddag uitgesteld.

ART. 60 De Vergadering is gescheiden met Ps. 25 : 5 en het gebed door D^s. W. A. KOK.

Dingsdag namiddag.

ART. 61. De Vergadering is geopend met Ps. 119 : 14 en het gebed door D^s. LOS.

ART. 62. Is men terug gekomen tot Art. 59 der vorige zitting, om het eindoordeel uit te brengen over de handelwijze van D^s. DE VOS, waarop men met inachtneming van de onderscheidene omstandigheden in welke Z.Eerw. getreden is en waarin hij zich schul-

dig gemaakt heeft, heeft besloten: dat het besluit, vervat in Art. 58 op hem toepasselijk zal zijn, ter vermindering van alle verdere ergernis en scheuring.

Hiertegen hebben D.Ds. DE MOEN en WILDENBEEST weder geïnterced, als volgt:

De ondergeteekenden protesteeren evenzeer tegen het besluit, omtrent Ds. DE VOS in Friesland, en verklaren, dat de handelwijze tegen hem even verkeerd is, als die, betrekkelijk het ambtsgewaad, als leidende regelregt tot scheuring met de provincien, Gelderland, Overijssel en anderen, waarvoor wij de Synode verantwoordelijk stellen.

Groningen,
23 September 1846.

(was get.) WILDENBEEST,
DE MOEN.

Afgev. van Gelderland en Overijssel.

Ook tegen dit protest zal Ds. F. A. KOK op verzoek der Vergadering eene verklaring schrijven.

ART. 63. Is aan eene commissie, bestaande uit D.Ds. T. F. DE HAAN en F. A. KOK en den Ouderling H. P. HETTEMA opgedragen, om hierover met Ds. DE VOS, den kerkeraad en de gemeente van Marrum en Classis van Wansverd te onderhandelen, om deze zaak ten uitvoer te brengen.

ART. 64. Zijn de beide opstellen ter opwekking om eenen Dank-, Vast- en Bededag af te zonderen, door D.Ds. LOS en WILDENBEEST, voorgelezen, en bepaald, dat iedere correspondent in de Provincie waar hij behoort, deze zaak zal bekend maken. Ook aan de overige Provincien zal dit worden aangeschreven.

ART. 65. Nu is men gekomen tot de zaak (welke verzocht wordt te behandelen) van Ds. VAN VELZEN en den Kerkeraad van Amsterdam, die den afgezetten Leeraar B. FYNBUIK hebben laten prediken en dat Ds. VAN VELZEN de bondzegelen bediend had aan gecensureerde Leden in Friesland, waarover zeer lang wederzijds gesproken

is, zoo van de zijde van D_s. VAN VELZEN ter verdediging van Z.Eerw. gedrag, als ook van de Vergadering ter beschuldiging van Z.Eerw. omtrent die daden. Eindelijk is door den Praeses hierover een voorstel in de Vergadering gedaan, doch door tusschenkomende gesprekken, kon men tot geen oordeel over deze zaak komen, maar moest dezelve tot den volgenden morgen uitstellen.

ART. 66. De Vergadering is geëindigd met het gebed door D_s. POSTMA na het zingen van Ps. 25 : 3.

3

Woensdag voormiddag.

ART. 67. De Vergadering is geopend met Ps. 40 : 8 en het gebed door D_s. S. VAN VELZEN.

ART. 68 De Broeder Ouderling J. NUIS is weder binnen gekomen en heeft in zijne betrekking zitting genomen. D_s. C. G. DE MOEN was wegens huisselijke omstandigheden vertrokken.

ART. 69. De notulen van den vorigen dag zijn voorgelezen en zonder aanmerkingen goedgekeurd.

ART. 70. Echter door spreken en wederspreken over vroegere besluiten, heeft de Vergadering nog dit navolgende besluit genomen :

De approbatie eens Leeraars, beroepen in eene andere Classis, zal eerst bij de Classis daar hij beroepen is, plaats vinden door overzending der attesten, en in geval die Classis, behalve goede attesten, grondige redenen van verdenking in leer of leven heeft, zal zij vooraf eer hij met ter woon overkomt, den beroepen Leeraar onderhouden in hare eigene Vergadering of door eene Commissie bij de Classis, daar de Leeraar nog dient; en dan, alles wel bevonden zijnde, zal de Leeraar vrij vertrekken en in de roepende gemeente bevestigd worden overeenkomstig Art. 5 der kerkorde van Dordrecht, 1619 en het verbindings-formulier, voorkomende in de 164ste Sessie der Nahandelingen.

ART. 71. Men is teruggekomen op Art. 65 van den vorigen dag, ook volgens den Drentschen lastbrief, omtrent de handelingen in opgemeld Artikel aangevoerd. Hierop is het oordeel op de navolgende wijze uitgebragt:

De Vergadering verzocht door den lastbrief van Drenthe, om te spreken over het laten prediken van den afgezetten Leeraar B. FYNEBUIK door den kerkeraad van Amsterdam, als ook dat de Leeraar S. VAN VELZEN aan gecensureerden de bondzegels had bediend; doch na lang gesproken te hebben, heeft men bevonden, dat deze dingen en meer dergelijke gevloeid zijn, daaruit, dat de Provincie Noord-Holland, sedert 1843, de Provinciën, volgens de verklaring van Ds. VAN VELZEN als gescheiden heeft beschouwd; welk oordeel deze Vergadering afkeurt, en zegt dat zij altijd van oordeel was geweest, dat men zich geplaatst bevond op het standpunt van 1840, endus is er verwarring geweest.

De Vergadering treedt derhalve niet in bijzondere zaken, die nog niet door de betrekkelijke Provinciën op de Vergadering gebragt worden, daarom wil de Vergadering niet treden in ophaling tot bestrafing van het gebeurde door Noord-Holland, maar wekt die Provincie op, om nu tot de Vereeniging toe te treden, om dan alles te vergeten en te vergeven, wat achter is en voorts te wandelen in alle eenheid.

ART. 72. Ingekomen twee brieven van onderscheidene Leden der gemeente te Groningen, welke hier niet behooren, daarom verwezen ter plaats waar zij behooren.

ART. 73. Nog ingekomen brieven en stukken van BAKKER, voormalig student te Arnhem, wegens zijne afsnijding; welke stukken in handen van eene Commissie gesteld zijn, om daarover nader verslag uit te brengen.

ART. 74. Zijn behandeld de stukken van den student BOSCH en van de gemcente Hattem, inhoudende een verzoek, om den broeder BOSCH in deze Synode te exami-

neren, waarop geoordeeld is, dat zulks niet welvoege-
lijk zoude zijn, maar dit kan geschieden in de Provincie,
waar hij beroepen is, of met toestemming van dezelve,
in die Provincie waar hij gestudeerd heeft.

ART. 75. De Vergadering is gescheiden met het zingen
van Ps. 86:6 en de dankzegging door den Ouderling
HEKMA.

Woensdag namiddag.

ART. 76. De Vergadering is geopend met Ps. 74:20
en het gebed door den Ouderling VERHEIJ.

ART. 77. Is men overgegaan, om te beschouwen den
toestand der Kerk in het Graafschap Bentheim en van den
aldaar werkzamen Proponent J. B. SONDAG, die zelve
tegenwoordig is en verslag aan de Vergadering doet. Uit
dit verslag blijkt, dat de Chr. Afscheidenen aldaar
nog werkzaam en worstelende zijn met de aldaar bestaande
Kerk en Staat. Hierop is besloten, die broeders op te
wekken, aldaar verder in 's Heeren kracht voort te gaan
tot eene meer volmaakte afscheiding van de Kerk in het
Graafschap, of God mogt nog eene wel gewenschte, doch
niet verwachtte hervorming der Kerk geven. Dus stelt
men de bevestiging van J. B. SONDAG uit, totdat ge-
melde afscheiding daargesteld zij. Daarenboven raden
wij de Graafschappers inmiddels met de naast gelegene
Classis en Provincie onzer Kerk te consuleren over hun-
nen toestand en voorkomende zaken.

ART. 78. De Commissie belast met het onderzoek der
stukken van den gewezen student BAKKER, geeft verslag
van den haar opgedragenen last, en verklaart dat dezelve
hier niet behooren, vermits de kerkeraad er nog maar
alleen over gehandeld heeft; deswege worden zij verwezen
naar de betrekkelijke Classis en Provincie.

Ds. J. BIJZITTER, uit naam van den kerkeraad van Medemblik, inhoudende eene klagt, wegens miskenning van zijne uitzending en weigering om aldaar bevestigd te worden door de Provincie Noord-Holland. Hierop is besloten, dat Z.Ew. geschreven zal worden, dat de Vergadering zich op heden met deze zaak niet konde inlaten, dewijl de Provincie Noord-Holland zich met ons nog niet dadelijk vereenigd heeft. De Vergadering raadt echter Ds. BIJZITTER met den kerkeraad vooreerst af te wachten, hoe zich Noord-Holland omtrent de Vereeniging gedraagt, doch zoo deze Provincie zich niet vereenigt, of Z.Ew. mogt meenen aldaar verongelijkt te worden, dat hij zich dan wende, als de gemeente zulks begeert, tot de naastbijzijnde Provincie, om te beproeven of zij daar ingelijfd kunnen worden. Aan Ds. POSTMA is opgedragen, om dit aan Ds. BIJZITTER en de Gemeente Medemblik te berigten.

ART. 80. Is de brief van den afgezetten leeraar K. S. VAN DER SCHUUR behandeld, waarvan de inhoud was, dat de Vergadering hem weder mogt in dienst stellen, doch men heeft geoordeeld hem te moeten verwijzen tot zijne Gemeente, Classis en Provincie, waar het bijzonder aan staat, na eene ware verzoening, over zijne zaak te oordeelen, want hij klaagt zijne Gemeente, Classis noch Provincie aan deze Synode aan.

ART. 81. De ontvangene stukken van KRANS als een geschorste en VAN KIESEL als een afgezette Diaken, worden beoordeeld, en de Vergadering besluit dezelve niet te kunnen behandelen, omdat de Provincie Noord-Holland zich nog niet heeft vereenigd met deze Vergadering. Ds. VAN VELZEN maar alleen tegenwoordig zijnde, had bovendien, de stukken hiertoe betrekkelijk, noch uit de handelingen van den Kerkenraad, noch die der Provincie bij zich.

ART. 82. Wordt aan de Vergadering een voorstel ge-

daan, omtrent het onderhoud van weduwen en wezen der Predikanten onzer Kerk, waarover geoordeeld is, dat dit hoofdzakelijk uitgedrukt staat in Art. 13 der kerkeorde van Dordrecht, 1619, met deze bepaling, dat de Gemeenten hun best doen, en wanneer zij toch onvermogen hiertoe zijn, in vereeniging met de Classis en de Provincie werken.

ART. 83. Is een voorstel gedaan over het aanvragen van vrijheid van het lager onderwijs voor ons Kerkgenootschap, en is geoordeeld, dat de Provinciën aangeschreven zullen worden, de gemeenten op te wekken, om daartoe een adres aan den Koning te zenden, en dat men er bij in aanmerking neme tot eene drangrede, het vertrek van velen naar Amerika, die dit ook onder de bezwaren wegens het verlaten van het Vaderland hebben ingebracht.

ART. 84. Wordt aan de Vergadering voorgesteld de zaak omtrent het Armwezen in betrekking met de Burgerlijke Wet. Hieromtrent is besloten, om wegens den onderscheidenen toestand der Provinciën in den burgerstaat, dit aan iedere Provincie over te laten, met de opwekking om Christelijk in conscientie daaromtrent te handelen.

ART. 85. Is bepaald, om een Tijdschrift voor de Kerk uit te geven, echter met alle voorzigtigheid en niet grooter dan men leveren kan, volgens den inhoud van een voor-
 gelezen, reeds vroeger gedrukt prospectus, waarvan de de redactie uitmaken: D.D^s. DE HAAN, BUDDING, F. KOK en POELMAN, tot secundus, D^s. POSTMA. Waaromtrent verder bepaald is, dat de Leeraren DIJKSTERHUIS en W. KOK, de herziening der uitkomende stukken zullen waarnemen en belast zijn, om te zorgen, dat indien er dwalingen of verkeerde stukken in voorkomen, zij in een volgend nummer herroepen worden. Tot secundus' in deze betrekking is D^s. VAN VELZEN benoemd.

ART. 86. Gesloten met Ps 68 : 14 en dankzegging door den Ouderling LE LOUP.

Donderdag voormiddag.

24

ART. 87. De Vergadering is geopend met Ps. 80:9 en het gebed door den Ouderling R. D. HAMMING.

ART. 88. Ds. WILDENBEEST was vertrokken omdat Z.Eerw. noodzakelijk naar huis moest terugkeeren.

ART. 89. De notulen van den vorigen dag zijn voorgelezen, en, nadat eenige aanmerkingen in dezelve dadelijk gemaakt zijn, goedgekeurd.

ART. 90. Is in rondvraag gebragt, hoe men Ds. LEDEBOER moet beschouwen, die in verwijdering van onze Kerk leeft en afzonderlijke gemeenten sticht en ordent, en hoe men met de Leden moet handelen, die zich afzonderen van de Chr. Afscheidene Kerk en bij de gemeente van LEDEBOER of SMIT hebben aangesloten of op zich zelve houden:

Over Ds. LEDEBOER is gecoordeeld, dat eene Commissie Z.Eerw. onderhouden zal omtrent het standpunt waarop hij zich thans bevindt, dewijl Z.Eerw. handelwijze in strijd staat met zijne verklaring op de Synode in 1840. Denkt Ds. LEDEBOER van ons gescheiden te zijn, dat de Commissie dan zoeken hierover eene verklaring van Z.Eerw. te verkrijgen. Maar blijft hij met ons vereenigd, dat hij dan geene gemeenten oprigte uit, of Leden aanneme van de andere afgescheidene gemeenten en dat zij, die nu gemeenten van hem genoemd worden, wederom vervallen en insmelten in de Chr. Afsch. gemeenten.

En omtrent die Leden, oordeelt de Vergadering:

Dat wanneer er overigens op hunne leer en wandel niet te zeggen valt, men met alle voorzigtigheid met hen handele en hun eindelijk schriftelijk te huis zende eene verklaring, dat zij om hunne handelwijze niet meer bij de gemeente erkend worden, zonder het gewoon formulier van afsnijding op hen toe te passen. Doch zoo zij ergerlijk zijn in leer of leven, dat men dan met hen de gewone orde der Kerk volge.

De Commissie, die met LEDEBOER zal zoeken te spreken, bestaat uit de Leeraren van Zuid-Holland, Leden der Vergadering.

ART. 91. Zijn voorgelezen de beide antwoorden op de twee protesten van D.D^s. WILDENBEEST en DE MOEN, welke, volgens last der Vergadering, door D^s. F. A. KOK waren opgesteld en zijn door de Vergadering goedgekeurd en aangenomen, welke men hier laat volgen:

Antwoord op het eerste protest.

De Vergadering antwoordt op het protest van D.D^s. DE MOEN en WILDENBEEST, dat een kenbaar gewaad der Leeraren zelfs ook door de natuur wordt geleerd; daarom ook, dat het zoo diep in de harten van het volk is ingedrukt, zoodat men vele moeite zou moeten doen, om hetzelfde eenigzins weg te nemen, en in Gods Woord wel degelijk geboden, zoover het opzigt heeft op orde en stichting, daarom ook reeds in de Synode van 1840 aangeraden. En ofschoon het Koningrijk van CHRISTUS in de dagen des N. T. geestelijk is, zoo is datzelfde Koningrijk in het O. T. niet vleeschelijk geweest; ook was het toen even zoo min van deze wereld in het wezen der zaak als nu. En toch gebood de Koning der Kerk een ambts- of priester-gewaad. En al gelooven wij, dat de hoedanigheid niet alleen, maar ook de uitzondering zelve schaduwwachtig was, dan immers vindt men nog een profeten-gewaad, zoo als een harigen mantel, die ook Joannes de Dooper kenmerkte. De randteekening op 2 Kon. 10: 22 spreekt niet van een kenbaar en eenvoudig gewaad der Leer-aars, maar van het gewaad der priesters. Wij staan wel toe dat het tegenwoordig gewaad niet altijd geweest is, maar dat bewijst niet, dat men doorgaans geen onderscheiden gewaad heeft gehad, indien de Kerk het om de vijanden hebben kon. Hetwelk de geschiedenis voor eenen opmerkzamen lezer genoeg aanwijst, schoon het gedurig veranderd is. Uit welke verandering dan ook genoegzaam blijkt, dat

de Kerk er geene heiligheid aan toegekend heeft. Dit doen wij ook niet, en hechten er in zich zelven beschouwd, ook geene waarde aan. Wanneer er door den druk iets tegen genoemd gewaad openbaar wordt, vrees de Vergadering niet of het kan wederlegd worden met den Bijbel en een gedurig gebruik der Kerk. Hiermede wil zij echter niet zeggen dat zulks geschieden zal, want de Vergadering oordeelt, dat de gebreken van Sion niet moeten gehoord worden te Dan, noch verkondigd op de straten van Askalon, en beschouwt het nadeelig dat broeder, tegen broeder in strijd staat; waarover de vijanden zouden juichen en de kinderen Gods bedroefd zijn, dewijl het hunne begeerte en bede is, dat degenen die gelooven, één hart en ééne ziel mogen zijn.

Wat het getuigenis van verdraagzaamheid aangaat, door de protesterende leden betuigd, is goed, en wij willen hopen, dat het hartelijk is, maar zijn echter niet zonder vrees dat indien zij de meerderheid hadden, zij ook zouden ophouden verdraagzaam te zijn, omdat men nu reeds een kenbaar gewaad voor Leeraren, op deze Vergadering in een' brief met de benaming van stomme afgoden hoort bestempelen, en er steeds werk wordt gemaakt om anderen over te halen tot het afleggen van een kenbaar gewaad, tot opoffering zelfs van de rust en vrede der gemeente des Heeren.

De Vergadering waarschuwt derhalve een ieder Leeraar ernstig hierdoor, om de eenvoudigheid te behouden, te meer omdat zij zich overtuigd houdt, dat het niet zoo zeer gemunt is, op het eenvoudig kenbaar gewaad eens leeraars, als wel, omdat het voortvloeit uit een niet gereformeerd beginsel van kerkregering.

Antwoord op het tweede protest.

Daar uit bovengenoemd antwoord blijkt, dat het dragen van een kenbaar gewaad door eenen Leeraar, om de rust en vrede der gemeente te bewaren, thans noodzakelijk is, verklaart de Vergadering zich genoodzaakt te

nl. v. e. jam. ind
114 Maximum
21e PV 2/6 1877
Ov/Gld.

nl. een
rijheids
beginsel /
ook de
vervalkch.
is een
in tweeën
onderl.

bevinden, alzoo met den leeraar H. A. DE VOS te handelen gelijk besloten is; dewijl de Provincie Friesland door zijn gedrag in dezen, reeds geschokt is, en dat het besluit omtrent hem, niet leidt tot scheuring maar tot vrede. Mogten er eens scheuringen uit ontstaan, aan de zijde dergenen die niet gereformeerd willen zijn in de regering der Kerk, en het zoo nuttig, stichtelijk en voor het tegenwoordige noodzakelijk kenbaar gewaad niet willen dragen, maar eigenzinnig en ligtvaardig afleggen, dat dan die scheuring nimmer toegekend worde aan de Vergadering, maar aan hem die deze zachte, liefelijke en welluidende banden en regels verscheurt en van zich werpt.

ART. 92. Is men overgegaan tot het behandelen der kwestie tusschen de Provinciale Kerkvergadering van Drenthe en den Kerkeraad van Assen, welke opzieners de Dordsche kerke-orde niet willen aannemen, noch daarnaar hunne gemeente regeren, maar zoo als zij verklaren naar Gods Woord en hun huishoudelijk reglement. Hierover oordeelt de Synode, dat met zulke gemeenten op de navolgende wijze zal gehandeld worden: dat men ze in de Vergadering der Classis als broeders aanmerke, die geene beslissende stem hebben, noch ergens toe kunnen benoemd of afgevaardigd worden.

ART. 93. Is door de Zuid-Hollandsche afgevaardigden voorgesteld: of het niet goed zoude zijn, dat op deze Synode de kerke-orde werd overgezien en volgens het laatste artikel behandeld, echter onder dat beding, dat, indien men veranderingen maakte, deze echter niet dadelijk in werking gebragt worden, maar eerst ter beoordeeling aan alle Provinciën en Classen worden toegezonden, om hunne goed- of afkeuring in te winnen; en dat er eene commissie benoemd worde, die na drie of zes maanden vergadere, om al de advijzen der Classen en Provinciën in te zien, en indien de groote meerderheid zich vereenigd bevindt, het als dan voor verbindend aan te nemen.

De Vergadering oordeelt over bovengemeld voorstel, dat zulks niet alleen onnoodig maar ook gevaarlijk zoude zijn, en verklaart dus te blijven bij de kerke-orde, zoo als die met het voorberigt in 1840 is aangenomen.

ART. 94. Is overwogen een brief van de Provinciale Vergadering van Zeeland, omtrent de handelwijze van D^s. BUDDING, dat Z.Eerw. kinderen zou gedoopt hebben van menschen, die tegenover de gemeente staan, of zich daarvan onttrekken.

De Vergadering oordeelt, dat die Provincie aangeschreven moet worden, dat daar zulks somtijds voortvloeit uit onvereinigdheid der onderscheidene Provinciën, en daarenboven D^s. BUDDING thans niet aanwezig is, zij deze zaak niet kan behandelen; maar dat ook de zaak zelve tot den Kerkeraad en Classis van Groningen behoort. Daarom heeft de Synode die Provincie derwaarts verwezen.

ART. 95. Is de brief behandeld van de gemeente Beilen, betrekkelijk sommige leden, woonachtig te Tieneveen, die te Beilen tot de gemeente behooren, maar te Hoogeveen steeds naar de godsdienst gaan; waaruit verschil ontstaan is, wegens het onderhoud der armen te Tieneveen. De Vergadering gehoord de Afgevaardigden van Drenthe, en vernomen het besluit van die Provinciale Vergadering, overweegt deze zaak, maar zal er na dezen op terugkomen.

ART. 96. De Vergadering is gescheiden met het zingen van Ps 134: 1 en 2 en het gebed en dankzegging door D^s. S. VAN VELZEN.

Donderdag namiddag.

ART. 97. De Vergadering is geopend met Ps. 133: 3 en het gebed door den Ouderling DEKENS.

ART. 98. D^s. VAN VELZEN was niet meer tegenwoordig, dewijl Z.Eerw. met de zitting van heden morgen

met het gebed de Vergadering gesloten hebbende, zijn afscheid genomen heeft.

ART. 99. Omtrent den inhoud van Art. 95 oordeelt de Synode:

Dat, daar de opzieners van Beilen, de zaak op de Provinciale Vergadering van Drenthe behandeld wordende, niet door protest hebben tegengesproken, noch verklaard de zaak op de Synode te willen brengen, zij diensvolgens in hunne eigene Provincie dezelve eerst moeten ten einde brengen.

ART. 100. Is gehandeld over de stukken van T. DE BOER, gecensureerd lidmaat van Scharnegoutum. Hierover is geoordeeld, omtrent zijne ontevredenheid over de aanstelling van leeraren, hem te verwijzen tot het genomen besluit in deze Vergadering, opdat hij zich op die wijze ook wederom met de Gemeente vereenige. In opzigt tot den Doop, wordt hij verwezen naar onze formulieren, kerke-orde en godgeleerde Schrijvers.

ART. 101. De brieven van D.Ds. GROEN en DE COCK zal de Vergadering beantwoorden overeenkomstig de gemaakte besluiten, betrekkelijk de betwist wordende Leerars dezer Provinciën.

ART. 102. De inhoud van eenen brief van J. J. KLOK van Delfzijl is behandeld, welke aanmerkingen behelsde tegen de uitgave van Francken, kern der godgeleerdheid, en van den Catechismus naar de nieuwe spelling: waarover de Vergadering oordeelt, dat daaromtrent geene bepalingen bestaan en er dus ook geene overtreding is, en wij voorts nog denken te blijven bij de gewone spelling in de Statenbijbels bij de uitoefening der openbare godsdienst.

ART. 103. Is gehandeld over het visiteren van boeken. De Vergadering oordeelt, dat de Gemeenten zich hierin moeten gedragen, overeenkomstig Art. 55 der Dordsche kerke-orde van 1619.

ART. 104. De Vergadering oordeelt het noodig en nuttig, dat de Classen de herderlooze gemeenten verdeelen onder de Leeraars, opdat zij met dezelve zullen consuleren; en de Leeraren zijn gehouden met raad en daad de gemeenten bij te staan, als ook het opzigt over dezelve te houden en bij het beroepen van eenen Leeraar tegenwoordig te zijn.

ART. 105. Is bepaald om tot het eindexamen de Afgewaardigden van de andere Provinciën ten minsten twee maanden voor den bepaalden tijd aan te schrijven.

ART. 106. De aanschrijving tot eene volgende Synodale Vergadering is aan de Gemeente van Groningen opgedragen, dit te doen met advijs der Provincie.

ART. 107. De Provinciën die zich met ons vereenigen, zullen daarvan kennis geven aan den Praeses Ds. D. P. Postma, die zulks aan de andere Gemeenten zal vermelden.

ART. 108. De in orde stelling en overschrijving van deze handelingen is opgedragen aan de Leeraren: POSTMA, VAN DER WERP, DE HAAN en F. KOK.

ART. 109. De Vergadering heeft geoordeeld dat het stichtelijker zoude zijn volkomene afschriften dezer handelingen aan de vereenigde Provinciën, door de Commissie in het vorige Artikel vermeld, toe te zenden, opdat die bij de onderscheidene correspondenten berusten en altoos in de Provinciale Vergaderingen tegenwoordig zijn, van welke afschriften de Kerk, dezelve begeerende, zich kan bedienen.

ART. 110. De Vergadering is eindelijk gesloten met het zingen van Ps. 69:14 en het gebed en de dankzegging door den Praeses. Hierop is men gezamenlijk in de kerk gegaan, waar de gemeente vergaderd was en is door den Praeses eene de Vergadering sluitende predikatie gedaan uit Jeremia 31:20, in welke Z.Ew.

de gemeente heeft bedankt voor de weldadigheid, in de huisvesting en voeding aan de leden der Synode bewezen, en opgewekt tot het zoeken bevorderen van Sions heil door gebed en godzaligheid. Eindelijk is aan de medeleden der Vergadering dank toegekend voor hunne goede hulp en ernstigen bijstand in het behartigen van het algemeen belang der Gemeente Gods en zijn zij tevens opgewekt om met hem hierin getrouw en standvastig voort te gaan, hen troostende met de barmhartigheden van onzen getrouwen Verbonds-God. Alzoo heeft men ten slotte Gode gezamenlijk opgezongen Ps. 68: 14 en 17. En zoo is men dank betuigende en heil wenschende broederlijk uit een gegaan.

Aldus gedaan en besloten in de Nationale Synode, gehouden binnen Groningen van den 16^{den} tot en met den 24sten September des jaars 1846.

(*Was get.*) D. P. POSTMA, *Praeses*.

D. J. VAN DER WERP, *Scriba*.

Voor afschrift conform:

(*Was get.*) T. F. DE HAAN.

D. P. POSTMA.

F. A. KOK.

P L A N

VAN EENE ALGEMEENE SCHOOL,

TOT OPLEIDING VAN JONGELINGEN TOT DE HEILIGE
PREDIKDIENST.

Daar zal eene algemeene school zijn tot opleiding van jongelingen tot de heilige predikdienst. Er zullen daartoe twee Cpleiders, Hoofdonderwijzers, of Hoogleeraars, algemeen verkoren en aangesteld worden, die bekwaam zullen zijn om in alle noodige wetenschappen, kundigheden en godgeleerde studien te kunnen les geven en opleiden. Zij zullen zamen op eene plaats wonen en de opleiding onder elkander verdeelen, met eene jaarlijksche afwisseling. Zij zullen op zon- en feestdagen wel mogen dienst doen, maar dan moeten de roepende Gemeenten de reiskosten betalen. Zij zullen ook kunnen geroepen worden tot het afnemen van het voorbereidend en afdoend *examen*, in alle Provinciën, waar en wanneer zulks plaats zal hebben. Zij zullen onder zich eenen rector kunnen stellen die hen helpt in het onderwijs der talen, die uit de leergelden der studenten kan of moet bezoldigd worden. De leergelden der studenten zullen een gulden in de week zijn voor ieder die betalen kan, waarvoor hij alle lessen zal kunnen bijwonen. Zij zullen eene maand vacantie in het jaar kunnen nemen. Zij zullen ook warme voorstanders zijn van de leer, tucht, en dienst onzer vaderen en onder het opzigt staan van de geheele *Kerk*. Zij zullen

leden zijn van den Kerkeraad, Classis en Provinciale Synode, waaronder zij met ter woon behooren. Zij zullen op de algemeene Synode ook stem hebben of adviseeren. De plaats waar zij zullen wonen, zal eene goedkooppe en geschikte plaats zijn voor de studenten. Groningen, Assen, Smilde, Meppel en Zwolle zijn voorgeslagen. Iedere Provincie zal haar *quota* of aandeel tot de bezoldiging van de opleiders betalen; ten dien einde zal een algemeene Correspondent en Penningmeester worden aangesteld en verkozen. De Provinciën zullen de jongelingen opwekken om naar de algemeene school te gaan, zoo zij eenigzins kunnen, doch zoo zij volstrekt uit behoefte niet kunnen, zullen zij bij hunne Classicale Leeraars kunnen gaan en leeren in de noodige wetenschappen, zooveel die in staat zullen zijn om hen daarin te onderwijzen; doch zullen zij zich eenmaal bij de Hoofdonderwijzers laten onderzoeken en zoo deze oordeelen, dat zij nog een half of nog een vierde jaar moeten gaan op de algemeene *School*, dan zullen zij zich daaraan onderwerpen. Daar zal in iedere Provincie eene algemeene *Kas* zijn, waaruit behoeftige studenten in hunne opleiding kunnen ondersteund worden. De gelden daartoe kunnen alle twee of drie maanden, bij collecte uit de gemeenten verzameld worden, zoo als reeds in de Provinciën Groningen en Friesland plaats vindt, waarover men twee Leeraars kan aanstellen, die het opzigt hebben over de studenten die daaruit zullen trekken, en bepalen wie daaruit zullen ondersteund worden en hoeveel zij daaruit zullen hebben. En daar ik reeds als Hoofdonderwijzer voor de Provinciën Groningen en Friesland ben verkoren en aangesteld, en als zoodanig bezoldigd word, nu ook cenige jaren daartoe gediend heb, en ik, zoo als ik vertrouw, daartoe nog lust en ijver heb van den Heere, en mij vrijheid van de gehoudene Synode gegeven is, om mij zelve in de eerste plaats tot Hoofdonderwijzer van de algemeene School aan

te bieden en tevens eenen anderen Leeraar, nevens mij, op te geven, die als Hoofdonderwijzer op de algemeene School zal dienen, zoo doe ik dit ook bij deze gelegenheid, door mij zelven tot Hoofdonderwijzer van de algemeene School, voor de overige Provinciën aan te bieden en nevens mij, op te geven, vooreerst den Wel-Eerw. Leeraar BRUMMELKAMP te Arnhem, of den Wel-Eerw. Leeraar VAN VELZEN, te Amsterdam, of den Wel-Eerw. Leeraar BUDDING, te Groningen, of den Wel-Eerw. Leeraar MEERBURG, te Almkerk. De Eerw. Broeders kunnen uit de algemeene besluiten van de gehouden Synode zien, wat er van de algemeene School bepaald is, en met wien zij daarover kunnen corresponderen.

Uit naam van de Algemeene Synode bovengenoemd,

(Was get.) T. F. DE HAAN.

Hoofdonderwijzer.

Inhoud

Verantwoording van de uitgave in druk	blz. I
Opening	art. 1
Presentie	2, 10, 20, 23, 29, 35, 44, 56, 68, 88, 98
Verkiezing van een moderamen	3
Onderzoek van de lastbrieven	7a, 14
Afgevaardigden van Gelderland en Overijssel zijn met voorbehoud aanwezig	7b, 11-13
Voorbehoud van Noord-Holland	15
Instructie van Zuid-Holland inzake enige verschillen in de leer, nl. over ..	18
1. hoe zijn belijdende leden te beschouwen?	
2. een gelovige, die veeltijds in twijfel verkeert omtrent de waarheid van zijn staat;	
3. welke kinderen gedoopt moeten worden en waar zij voor zijn te houden;	
4. aanneming van leden;	
5. kunnen gelovigen zich Gods beloften toeëigenen zonder dadelijke opwekking van de Heilige Geest?	
6. is het noodzakelijk dat aan oprecht toevlucht nemen tot de Here voorafgaat de overtuiging van schuld en onmacht?	
Betwiste predikanten	19, 25, 30, 34, 38, 45
Brief van ds. H. de Cock	26, 101
Opleiding tot, en aanstelling in het predikambt	31, 36-37, 42-43, 51, bijlage, blz. 35-37
Brief van J.J. Klok, Delfzijl	41, 102
Brieven van J. Kiesel en G. Krans, Amsterdam, over toegepaste censuur	48, 81
Brief aan de provinciale synoden, die nog niet in alles met deze synode zijn verenigd	49, 107
Aanstelling van ds. Y.J. Veenstra in de dienst	50
Algemene Dank-, Vast- en Bededag	52, 64
Ambtsgewaad	53, 58, 91
Ds. H.A. de Vos	59, 62-63
Ds. S. van Velzen beschuldigd van verkeerde handelwijze	65, 71
Approbatie van beroepen	70
Twee onontvankelijke brieven uit Groningen	72
Afgesneden student Bakker uit Arnhem	73, 78
Verzoek van student M.H.J. Bosch om door deze synode te worden geëxamineerd	74

Gemeente in het Graafschap Bentheim en proponent J.B. Sundag	77
Ds. J.T. Bijzitter, Medemblik	79
Brief van de afgezette predikant K.S. van der Schuur	80
Onderhoud van predikantsweduwen en -wezen	82
Lager onderwijs	83
Verzorging van armen in betrekking tot de burgerlijke wet	84
Tijdschrift ten dienste van de Kerk	85
Ds. L.G.C. Ledeboer en K. Smit met hun aanhangers	90
Kerkeraad van Assen die de D.K.O. niet aanneemt	92
Geen hernieuwd „overzien” van de D.K.O.	93
Handelwijze van ds. H.J. Budding	94
Vershil tussen de gemeenten van Beilen en Hoogeveen over verzorging van enkele behoeftigen	95, 99
Censuur over T. de Boer, Scharnegoutum	100
Boekencensuur	103
Consulenten voor vacante kerken	104
Examinatie van aanstaande predikanten	105
Volgende synode	106
Afschriften van de Handelingen	108, 109
Sluiting	110